

KO PRETEKLOST PODA ROKO PRIHODNOSTI

30 let Folklorne skupine Oljka Šmartno ob Paki

TOMAŽ LESNJAK

Kdo še danes, v začetku 21. stoletja pozna ples, kot so zibenšrit, lesa, angel gospodov, kozaška in še nešteto drugih; pesmi, ki so jih peli naši predniki; pa šege in navade ob mlačvi, preji, pustu ... V Šmartnem ob Paki bi vse skupaj umrlo z ljudmi, ki so jih nosili v svojih srcih, z njimi izražali veselje in žalost, ko še ni bilo radia, televizije, diskotek. Ko so bile vaške lipe in kozolci središče dogajanja. Ko je ob večerih še odmevala fantovska pesem. Vse bi počasi utonilo v pozabo, če ...

Če se v letu 1976 ne bi zbrala skupina zanesenjakov ter skupaj z nekaterimi strokovnjaki raziskala bogato kulturno izročilo naših prednikov. Rodila se je Folklorna skupina Oljka.

Ob praznovanju 30. obletnice Folklorne skupine Oljka smo povabili nekdanje in sedanje vodje skupine, da so z nami delili svoje spomine na začetek delovanja in na življenje v skupini v vseh teh letih.

S svojo pripovedjo je pričela Ema Goršek, ki ima tudi največ zaslug pri ustanovitvi skupine, njena vodja pa je bila prva štiri leta: "Vse se je začelo že pred letom 1976, ko je na našo osnovno šolo v Šmartnem ob Paki prišel gospod Janez Krašovec, ki je deloval v šaleški folklorni skupini Koleda in me nagovoril, naj pričnem z otroki obujati slovenske ljudske ples in pesmi. Res smo potem privabili okrog devet parov sedmega in osmega razreda. Pri spoznavanju plesov mi je bil gospod Krašovec v veliko pomoč. Delo z otroki je bilo uspešno, saj smo s to skupino nastopali po vsej Sloveniji. V tem času pa so me na šoli poslali tudi na tečaj za vodje folklornih skupin. Za zaključno nalogo sem raziskala plesno izročilo našega kraja. Pri tem smo odkrili toliko zanimivih stvari, da me je pričel gospod Krašovec nagovarjati, naj poskusim tudi z odraslimi. Ker so za to pokazali zanimanje tudi moji sodelavci in znanci, smo se pričeli sestajati in počasi so pričeli nastajati zametki skupine. Privabili pa smo še nekaj sokrajanov."

"Kmalu po ustanovitvi skupine sta se pri meni oglasili Ema Goršek in Mija Žerjav," svojo pripoved prične dolgoletni godec Jože Volk. "Ker skupina ni imela izkušenega godca, sta me nagovarjali, naj se pridružim in s skupino delim poznavanje starih viž in plesov, ki sem jih dokaj dobro poznal, saj smo pri nas doma imeli v moji mladosti veliko hišo, zato se je večina ohceti dogajala pri nas, ko pa sem si kupil svojo harmoniko, sem tudi sam velikokrat igral za njih."

Ema nadaljuje svojo pripoved: "Najprej smo se učili predvsem plesov z raznih območij Slovenije, pozneje pa smo pričeli razmišljati, s čim bi se lahko predstavili publiki. Prva celovečerna odrska postavitev je bila Mlačev. Scenarij za postavitev sem pripravila sama, pri postavitvi na oder pa sem k sodelovanju povabila gospo Karlo Podvratnik, ki je na tem področju imela več izkušenj kot jaz." "Z Emo in s člani skupine sva imeli skupne vaje in tako s skupnimi močmi postavili na oder tako plesni kot igrani del," nadaljuje pogovor Karla Podvratnik, ki je v osemdesetih letih s skupino sodelovala kot strokovna sodelavka.

Pogovoru pa se pridruži tudi Franc Lesnjak, ki je skupino vodil od začetka osemdesetih pa vse do leta 1992: "Moj prihod k skupini je bil povsem naključen. Kakšnega pol leta po začetku delovanja so imeli člani skupine pri nas doma piknik in so me povabili na vaje. Sprejel sem povabilo in ostal član skupine več kot petnajst let. Tako kot moj prihod k skupini je bil tudi prevzem vodenja skupine povsem naključen. V začetku osemdesetih se je gospa Goršek čez zimo preselila v Velenje in me prosila, da do takrat, ko se vrne, jaz prevzamem vodenje vaj, da skupina ne bi razpadla. Vendar se Ema ni več vrnila k skupini in tako sem prevzel njeno dediščino in tudi vodenje skupine naslednjih deset let."

"V tem času smo nastopali predvsem z Mlačvo," nadaljuje pogovor Karla, "vendar smo ob tem ustvarjali tudi nov program - Klado. S to šego, ki je zelo posebna za naše področje, smo hoteli pokazati, kako so se naši predniki

Na prireditvi ob obletnici so v spomin na stare čase zaplesali tudi "veterani".
(Foto: Bojan Voglar, Šmartno ob Paki, december 2005.)

zabavali ob pustu." Seveda pa vsi programi slonijo predvsem na plesnem izročilu. Člani skupine so veliko obiskovali starejše krajanke, ki so poznali šege in navade in plesne preteklosti, na vajah pa so se jih potem učili. Večino plesov je prinesel godec Jože Volk, ki je razložil tudi "nas-tanek" kozaškega plesa: "V času prve svetovne vojne je imel šoštanjski industrialec Vošnjak na svojem posestvu več ruskih vojni ujetnikov, ki so mu gradili gospodarsko poslopje. Ko so krajanke Raven pri Šoštanju hodili mimo, so videli te vojake, kako plešejo, in si ta njihov ples zapomnili ter ga poimenovali kozaški ples. Plesati so ga začeli tudi sami."

Z odrske postavitve Klada.

(Foto: Bojan Voglar, Šmartno ob Paki, december 2005.)

"Ob učenju plesov pa nismo pozabili na petje!" takoj pripomni Karla.

"Tako smo se učili pesmi in ob tem je prišla tudi ideja za novo postavitev 'Peli so jih moja mati', kjer smo publiki predstavili stare pesmi, ki so jih peli naši predniki. Z vsemi odrskimi postavitvami pa smo se nato predstavili tako občinstvu doma kot tudi povsod po Sloveniji, kamor so nas povabili."

"Mislim, da smo lahko najbolj ponosni na to, da smo se predstavili na dveh največjih folklornih festivalih v bivši Jugoslaviji, in sicer na Ohridu in na Smotri folklorne v Zagrebu, leta 1982 pa smo za Televizijo Ljubljana posneli naše plesne, ki jih je zapisal tudi Mirko Ramovš," Karlo dopolni Franc. "Ne smemo pozabiti nastopa v Cankarjevem domu v Ljubljani, na kar sem jaz kot godec najbolj ponosen," se pohvali tudi Jože.

V tem času se jim je pridružil Drago Primožič, ki je skupino vodil v sredini devetdesetih let. Drago: "Druženje v skupini mi je bilo tako všeč, da sem prevzel vodenje otroške folklorne skupine na osnovni šoli. Ob tem sem dobil veliko izkušenj, ki sem jih pozneje potreboval pri delu z odraslimi."

Prekine ga Franc: "Po več kot desetih letih vodenja skupine sem počasi začutil, da nimam več pravega zagona za delo v skupini, tako sem vodenje prepustil Dragu, ki je pri otroški skupini pokazal, da je sposoben nadaljevati moje delo." Drago pa nadaljuje: "Z mojim prevzemom je skupina obrnila nov list v svojem delovanju. Ker smo na območju Šmartnega ob Paki raziskali skoraj vse, sem se sam usmeril v našo bližino, Zgornjo Savinjsko dolino, ki mi je bila zelo zanimiva, saj je čisto blizu, o njej pa nismo vedeli skoraj nič. Tako sem s pomočjo domačinov dobil veliko dragocenih podatkov o šegah in navadah ter plesih v tej dolini. Sad teh raziskav je bila odrska postavitve Čajavka, ki smo jo predstavili ob 20. obletnici skupine."

Ravno ko je vodenje skupine prevzel Drago, sem se skupini priključil tudi pisec tega članka. Mislim, da je Drago

Primožič znal privabiti mlade, saj sem začel pri njem plesati že v osnovni šoli, pozneje pa se nas je večina članov otroške skupine pridružila odrasli skupini.

"Po oblikovanju odrske postavitve Čajavka in po treh letih intenzivnega dela ter spleta okoliščin nisem več našel motivacije za vodenje skupine. Skupaj smo iskali ustrezno rešitev. Medtem je Tomaž vodil otroško skupino, nekako pa mi je le uspelo, da sem ga pregovoril, da je prevzel tudi odraslo. Sam sem se za nekaj časa umaknil, vendar nisem dolgo zdržal brez plesa, tako da spet z velikim veseljem plešem pri skupini, in to popolnoma neobremenjen!" s smehom sklene svoje razmišljanje Drago.

Zase lahko rečem, da sem bil mlad in neumen, ko sem prevzel skupino. Bil sem neizkušen, skoraj vsi dotedanji člani so prenehali sodelovati v skupini. Tako sem na začetku veliko truda vložil v to, da sem privabil nove ljudi in nekaj bivših članov. Uspelo mi je prepričati tudi Draga, da se nam je spet pridružil. Lahko zapišem, da so bila prva leta mučna. Uvesti je bilo treba nove plesalce, kalili smo se pri organizaciji raznih prireditev v Šmartnem. Bilo je naporno, a se je splačalo, saj sem okrog sebe dobil ekipo ljudi, ki ji lahko zaupam.

Še veliko zgodb o delu skupine so vedeli povedati nekdanji vodje in člani. Od srca smo se nasmejali anekdotam z nastopov in vaj. Vsi pa so bili enotni, da so bili pred tridesetimi leti postavljeni pravi temelji, na katerih je in še vedno deluje folklorna skupina Oljka. Cilj je bil vedno predvsem v ohranjanju in poustvarjanju plesov, pesmi ter šeg in navad našega ožjega območja, kjer delujemo. Zastavljeni cilj nam je uspelo doseči in po tem nas pozna jo folklorniki in drugi po naši državi.